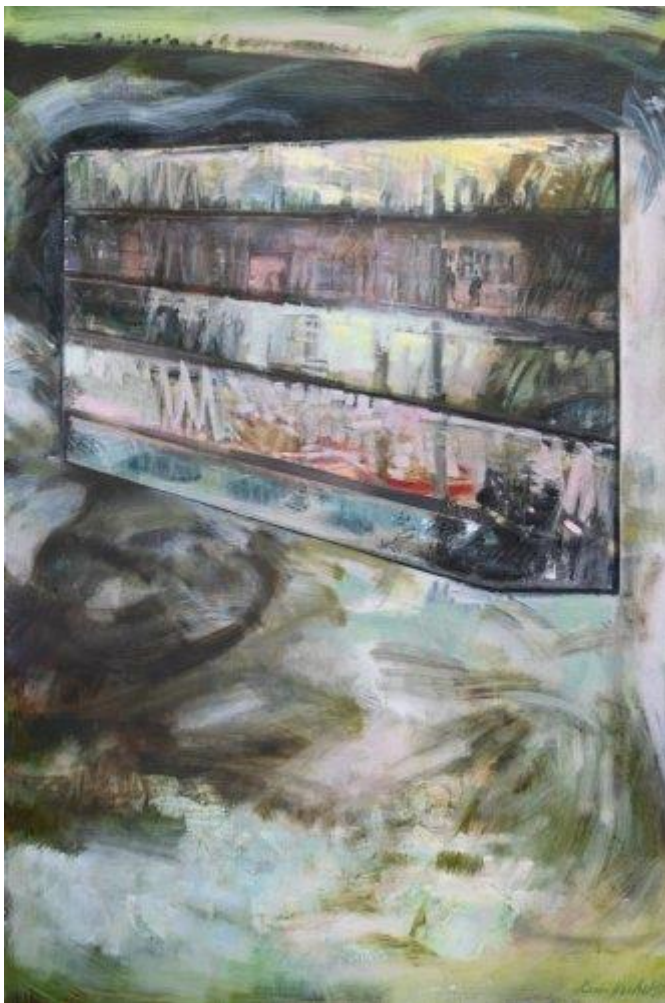

Karin Verhelst, een schilder met gelaagdheid in métier en inhoud

Door Jaymes van Luppen

Karin Verhelst (Kinshasa, 1957) heeft haar opleiding genoten aan het HISK (Hoger Instituut voor Schone Kunsten) te Antwerpen. Ze is al veertig jaar actief als schilder. Daarnaast is ze ook docente schilderen aan de academie van Berchem. Volgend jaar gaat ze met pensioen, wat niet betekent dat ze het schilderen dan opgeeft, wel integendeel. Vakmanschap, technische materiaalkennis en traditie beschouwt ze als belangrijke aspecten van het schildermétier en ondersteunen haar zoektocht naar verdieping, gelaagdheid en nuances gekoppeld aan het creëren van 'ruimtes' in haar werken, in alle mogelijke betekenissen van dit laatste begrip. Schilderen is haar passie, een uitlaatklep voor haar emoties. Een vorm van bevrijding van haar onmacht en gevoel van onbehagen, alhoewel deze in haar werken enkel onderhuids nog aanwezig zijn.

Archive Repository (2020, olieverf op doek, 120 x 80 cm)

Materiaalkennis & educatief luik

Als docente heeft ze een boek geschreven over schildertechnieken. De behoefte hieraan ontstond naar aanleiding van de vele technische vragen van studenten. Een copy is trouwens te koop op het secretariaat van de academie (15 Euro). Ze is bovendien erg begaan met de vakkennis over de gebruikte materialen en de conservering ervan. Een belangrijk aspect dat bij vele jonge en hedendaagse kunstenaars verwaarloosd wordt. Niet enkel de voorzijde van een schilderij geeft informatie over de kwetsbaarheid en houdbaarheid van het werk op lange termijn. Ook “de achterzijde van een werk vertelt hierover veel en wordt meestal nooit bekeken” merkt ze op. Details zoals het gebruikte type schilderdoek of paneel, de behandeling en afwerking ervan, de kwaliteit en het type van het spieraam of de manier waarop het doek op het spieraam werd gehecht, geven informatie over de materiaalkennis van de kunstenaar en de zorgvuldigheid waarmee het werk werd opgebouwd. Deze aspecten worden meestal verwaarloosd, wat de conservering van het werk op termijn schaadt. Ook de koper van het werk houdt daar vaak geen rekening mee.

Het educatief luik vindt ze ook belangrijk omdat het uitwisselen van gedachten met jongere studenten haar “zoekende houdt”. Eens op pensioen hoopt ze nog de mogelijkheid te krijgen om studenten te begeleiden en te coachen in hun verdere ontwikkeling als schilder. Ze vreest echter dat er anders meer “herhaling in haar eigen werk” zal sluipen. De opmerkingen en kritische vragen die ze krijgt, verplichten haar om een goed onderbouwd en gefundeerd antwoord te formuleren, wat dan weer een invloed heeft op haar eigen werk.

Métier & traditie

Het schildermétier is van wezenlijk belang voor haar praktijk. Ze gebruikt de olieverftechniek, die een gelaagd schilderen toelaat. Dit betekent dat meerdere verflagen na en op elkaar worden aangebracht. Voor de laatste drie tot vier lagen wordt doorschijnende olieverf gebruikt, wat subtiele kleurnuances toelaat, die niet met een andere techniek te evenaren zijn. De gebruikte pigmenten zijn niet dekkend waardoor zelfs de eerst aangebrachte lagen nog steeds een invloed hebben op het uiteindelijke resultaat. Deze techniek werd reeds gebruikt door de Vlaamse Primitieven en de schilders uit de Barok en is bijgevolg gestoeld op een lange schildertraditie.

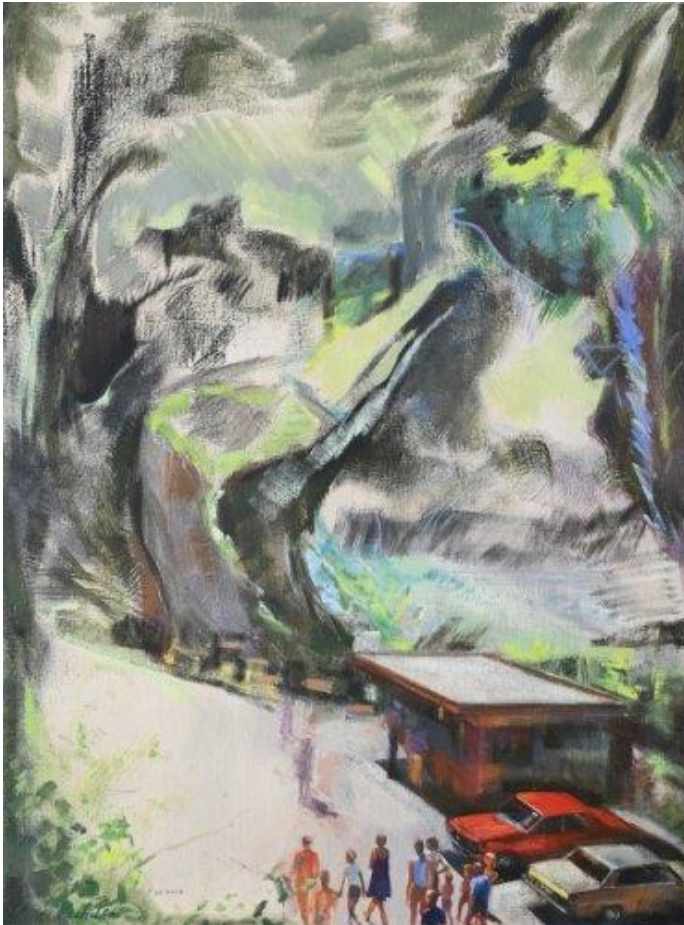
New Babylon (2014, olieverf op doek, 120 X 80 cm)

Het vakmanschap staat dus bovenaan voor Karin Verhelst. Deze techniek is een verlengstuk geworden in haar praktijk. De keuze om een werk geglaceerd of mat te maken, het grof of meer verfijnd te schilderen, op paneel of op doek en ook het formaat hangt volledig af van de stemming die ze in het werk beoogt. Door de jaren heen is dit geëvolueerd naar een automatisme door al de opgebouwde ervaring. Ze heeft ondertussen al meer dan zevenhonderd werken op haar teller staan. Hoe groter de afmetingen van het werk, hoe meer voorbereidingstijd ze nodig heeft. Voor Karin Verhelst heeft "ieder beeld zijn schaal". Een schilderij wordt niet zomaar opgezet, maar steeds voorafgegaan door voorstudies of schetsen, die vaak niet geschikt zijn om zo over te brengen op doek of paneel. Op de vraag wat de relatie is tussen de voorstudie en het uiteindelijke olieverfschilderij, antwoordt ze dat "het gecomprimeerde gevoel dat in de voorstudies aanwezig is, uitvergroot wordt in het uiteindelijke schilderij". Op de vraag wanneer een werk af is, maakt ze de bedenking dat dit "een delicaat evenwicht is". Het gebeurt dat ze over die grens gaat, waardoor ze merkt dat de stemming die ze beoogd had weg is. Of dat ze teveel wil vertellen of het beeld te gedetailleerd wordt, maar dan herwerkt ze het doek en probeert ze het terug te brengen naar het vorige stadium.

Schilderen als passie

Karin Verhelst is een schilder 'pur sang'. Het schilderen zit in haar bloed, het is een verlengstuk van haar persoonlijkheid. Een uitlaatklep voor haar emoties. Ze put er energie uit en troost. Het schilderen maakt haar "heel gelukkig als ze haar gevoel kan doorgeven en delen met anderen". Op de vraag hoe zij staat tegenover interpretaties van de toeschouwer die niet overeenkomen met het gevoel dat zij in het werk gelegd heeft, antwoordt ze spontaan: "hoe meer interpretaties, hoe universeler het idee, hoe meer gelaagd en dieper het werk gaat". Het verrijkt haar in het leven.

Het vinden of zoeken naar schilder Kunstige onderwerpen is geen enkel probleem, wel integendeel: ze "struikelt en valt erover". Of dit geen probleem is om dan een keuze te maken, vangt ze op door haar werken grondig voor te bereiden.

*"Hoe meer interpretaties,
hoe universeler het idee, hoe
meer gelaagd en dieper het
werk gaat"*

Heimwee naar mijn kinderjaren (2020, acryl en olieverf op doek, 100 x 75 cm)

Al vanaf de beginjaren vormde de 'ruimte' het vertrekpunt voor haar werk. Dit 'ruimtebesef' stamt uit haar kinderjaren. Ze is namelijk geboren in Congo, waar er 'ruimte' genoeg was om vrij te bewegen, maar waar ook felle kleuren aanwezig waren. Het intense kleurgebruik is dan ook typisch voor haar werk. Als jonge moeder was die ruimte eerder binnenkamers gericht in relatie met het gezin, maar gaandeweg werd dit begrip opgerekt, opengeboken, "extra muros" verklaart ze zelf,

waarbij ook het licht in de ruimte een belangrijke rol ging spelen. Het werd een echte 'ruimte' in alle betekenissen van dit begrip, niet enkel beperkt tot het architecturale. De beginperiode werd eerder gekenmerkt door isolement, als gevolg van de beperkte of ontbrekende communicatiemogelijkheden, maar uiteindelijk werd het uitvergroot naar een publieke ruimte. Om deze ruimtes te reconstrueren verzamelt ze beelden, maar werkt deze dan verder uit vanuit haar visueel geheugen. Plaatsen waar ze gewoond en gewerkt heeft, hebben veel impact op haar gevoelens en haar werk. Waar er oorspronkelijk nog mensen aanwezig waren in deze ruimtes, werden deze in de loop der jaren eerder kleine silhouetten, niet refererend naar familieleden, maar universeeler, vanuit haar verbeelding meer als archetypes bedoeld.

Looking forward to seeing you (2020, olieverf op doek, 100 x 130 cm)

Haar bindingsangst, het moeilijk inschatten wat de mensen verwachten van haar, een gevoel niet communicatievaardig genoeg te zijn, probeert ze in haar werk te overwinnen en onbewust en remmingloos te werken. Om de onmacht en het gevoel van onbehagen, niet te verwarren met neerslachtigheid, op die manier van haar af te zetten. Het schilderen wordt een vorm van bevrijding, waarbij die frustraties niet meer voelbaar of nauwelijks nog zichtbaar zijn. Het is zeker geen schilderen als therapie, want dan gaat het over directe gevoelens en ontladingen van het moment, die zeer kortstondig van aard zijn. Kunstenaars, ook Karin Verhelst, behandelen eerder "langere periodes van stemmingen", die niet genezend (therapeutisch), maar wel heilzaam zijn. Het schilderen zorgt voor een emotionele balans. Het is daarom "niet altijd even gemakkelijk en toegankelijk werk"

zegt ze. De beschouwer dient liefst wel enige visuele achtergrondkennis te hebben. Daarom vindt ze titels belangrijk, die kunnen een interpretatierichting aangeven. Ze beschouwt haar werk pas af als het “in dialoog kan gaan met de toeschouwer”, vandaar dat exposeren voor haar belangrijk is. Vooral de deadline zet haar aan om nog intenser te werken. Ze houdt eraan om eenmaal om de twee jaar naar buiten te komen. Vroeger werd haar werk in verschillende galeries getoond, tegenwoordig exposeert ze enkel nog in haar eigen atelier.

Kleurgebruik & eigen signatuur

Op de vraag naar schilders die haar beïnvloed hebben, antwoordt ze met Francis Bacon, Edward Hopper, Willem De Kooning en Maria Helena Vieira da Silva, alhoewel die invloeden wisselend zijn. Ze haalt ook Karin Hanssen aan, waarvan ze de desolate sfeer en het zeer specifieke kleurgebruik van groenen en blauwen apprecieert. Zelfs houdt ze o.a. van heel diep indigoblauw, Bleu de Sèvres, Phtalagroen, kobaltgeel, kleuren die duidelijk hun sporen in haar werk nalaten.

Droom (2017, olieverf op doek, 120 X 80 cm)

Ze heeft door de jaren heen dan ook een zeer eigen specifieke signatuur ontwikkeld. Een consistent oeuvre is het resultaat. Dit komt duidelijk naar voor in het overzicht van haar recente werken op haar website. Die is volgens Karin Verhelst aan vernieuwing toe, vandaar dat ze momenteel het projectatelier volgt aan de academie om meer digitaal beslagen te worden. Ze zit momenteel in haar derde jaar. Ze merkt echter op dat het tactiele voorkomen van een werk volledig ontbreekt op de digitale beelden. Dit is een belangrijk aspect dat enkel in reële omstandigheden te observeren valt. Dit ontlokt haar de opmerking dat “indien de tactiliteit van een werk ooit digitaal kan getoond worden in al zijn facetten, het dan gedaan is met de schilderkunst”, een quote die ik durf te betwijfelen. De schilderkunst werd immers al eens’ voor dood’ verklaard, maar nog nooit werd er met zoveel passie geschilderd en dat bewijst ook Karin Verhelst in haar dagelijkse schilderpraktijk.

Speechless Walkers (2020, olieverf op doek, 85 x 120 cm)